

Biodiversitetspolitik-forslag

Dansk Botanisk Forening fremsætter hermed 9 forslag der kan beskytte eller fremme biodiversiteten

Dansk Botanisk Forening <https://botaniskforening.dk/> finder nedenstående forslag væsentlige i en kommende Biodiversitetspakke. Fokus fra vores side er på sikring og fremme af truede og relativ sjældne plantearter samt bevarelse af habitatur, der tilgodeser floraens diversitet både for sin egen skyld og som levested eller grundlag for en stor del af den øvrige biodiversitet, ikke mindst sommerfugle og andre insekter. Dette mener vi er en helt central forudsætning for at standse tabet af biodiversitet, som bl.a. skyldes minimumsimplementering af EU's habitatdirektiv og manglende eller forkert forvaltning.

Nedenstående forslag er supplement til udspil fra andre grønne foreninger, som DBF bakker op om: Arealmæssigt omfattende udlæg af urørt skov med græsning, udlæg af store sammenhængende naturområder til storskala-forvaltning, Naturnationalparker med konkrete naturmål, indførelse af naturzoner i planloven, økonomisk støtte via fritagelse for ejendomsskat på naturarealer, hvor der leveres forvaltning af sjældne arter, overførsel af mere af EU-støtten til naturformål efter Brandmandens lov, ophør af støtte til afbrænding af biomasse, og omstilling af Naturstyrelsens forvaltning af lysåbne arealer fra overholdelse af landbrugsformål til fremme af naturformål, dvs. NST skal have en naturpolitik for disse områder, samt diverse forslag der allerede er på den politiske dagsorden om ophør af gødskning og sprøjtning af §3-beskyttet natur, jordfordeling med naturmål mv.

Dansk Botanisk Forening (DBF) peger på nedenstående punkter som essentielle elementer i en samlet biodiversitetspolitik:

- 1. Brandmandens lov som det bærende princip** i indsatsen for at sikre og fremme biodiversiteten. Det betyder først og fremmest sikring af de naturmæssige mest artsrige "hot-spots", dernæst udvidelse og om muligt sammenbinding af disse til større sammenhængende forvaltede områder.
- 2. Beskyttelse af alle plantearter rødlistet som truet.** Der bør indføres en egentlig beskyttelse af truede plantearter, som i dag ikke nyder nogen specifik beskyttelse ud over et fåtal, som er beskyttet jf. EU Habitatdirektivet. Beskyttelse af arter på Bern-Konventionen er meget dårlig. Beskyttelsen skal omfatte en pligt for myndigheder til dels at foretage konsekvensvurdering i fht. truede arter forud for naturforvaltning, samt ved tilladelser til planer og projekter, dels at indføre tilstrækkelige beskyttelsesforanstaltninger for truede plantearter, der findes på offentlige arealer.

Der bør desuden udarbejdes aktive forvaltningsplaner for udvalgte truede arter, jf. rødlisten.

- 3. Kortlægning af vigtigste områder for biodiversiteten.** I områder af landet, hvor der fortsat er et meget mangelfuldt datagrundlag, bør der laves en målrettet kortlægning af de naturområder, som har størst betydning for biodiversiteten. Et opdateret vidensgrundlag er nødvendig for både prioritering af indsatsen og beskyttelse af de eksisterende værdier. Forslaget skal rette op på den skævhed, der skyldes, at megen natur findes i tyndtbefolkede kommuner med få økonomiske ressourcer til naturforvaltning.
- 4. Bufferzoner langs værdifuld §3 terrestrisk natur** bør udlægges som modvægt til randeffekt fra intensivt dyrkede marker og bør om muligt bidrage til sammenkædning af naturområderne.

5. EU støtteordninger bør målrettes til at understøtte og fremme biodiversitet, bl.a. ved at tilskynde til og muliggøre helårsgræsning i tilskudssystemet og en drift som er optimal i fht. naturværdierne.

6. En ny indsats til sikring af rent og rigeligt grundvand til grundvandsfødte naturtyper som kildevæld, rigkær og enge bør implementeres. Indsatsen bør omfatte ekstensivering/ophør af landbrugsdrift på højjord i grundvandsdannende oplande til rigkær, kilder og øvre vandløb. Herved skal områder, der infiltrerer regnvand, sikre rigeligt med rent grundvand året rundt til disse naturtyper.

7. Kortlægning af værdifuld skovnatur i private skove bør gennemføres på tilsvarende måde som den kortlægning af §25-skov, der er gennemført for offentligt ejede skove.

8. En generel beskyttelse af skovområder med høj biodiversitet, samt specifikt af gamle og biologisk værdifulde træer og deres habitat bør indføres.

9. Danmark bør udpege typiske arter for habitatnaturtyperne, da gunstig bevaringsstatus for de typiske arter er en afgørende forudsætning for gunstig bevaringsstatus af habitatnaturtyperne (målsætningen i Natura 2000-planerne). Undladelse af at udpege og overvåge typiske arter af karplanter, mosser, svampe og laver gør det i praksis umuligt at vurdere naturtypernes tilstand og udvikling.

1. Brandmandens lov som det bærende princip i indsatsen for at sikre og fremme biodiversiteten.

Det er af afgørende betydning at indsatsen, der har til formål at standse tabet af biodiversitet hele tiden har fokus på sikring og udvidelse af de mest betydningsfulde arealer for øje. Dette princip ligger også til grund for prioriteringer i [Miljøstyrelsens Biodiversitetskort](#), som blev udarbejdet i forbindelse med Det Grønne Danmarkskort. En indsats der sikrer de sjældne arter vil også fremme de mere almindelige arter. Omvendt vil projekter, hvis primære formål er at rense vand, imødegå klimaeffekter eller som let lader sig gennemføre pga. favorabel økonomi og ejerforhold ikke nødvendigvis være til megen gavn for biodiversiteten.

Ved udlæg af naturnationalparker og lignende større sammenhængende naturarealer bør man tage udgangspunkt i de mest værdifulde naturarealer frem for de nuværende ejerforhold. De arealer, staten ejer i dag, er langt fra altid rige på biodiversitet, da de af historiske årsager har en stor overvægt af heder og nåletræsplantager fx i det vestlige Jylland og meget lidt Østdansk ådalsnatur med truede rigkær og overdrev, som typisk er i privat eje. Her bør der ske opkøb/jordfordeling, så fremtidige naturnationalparker kommer til at indeholde et repræsentativt udsnit af de truede arter og naturtyper.

2. Beskyttelse af alle arter rødlistet som truet

[Den danske rødliste](#) rummer en fortegnelse over truede plante- og dyrearter i Danmark. Listen revideres med mellemrum og kan dermed bruges til at vurdere udviklingen i den biologiske mangfoldighed i Danmark. Men rødlistearter nyder ingen særlig beskyttelse bortset fra de arter der samtidig er fredede (bl.a. alle orkidéer og padder) eller beskyttet i flg. EU Habitatdirektivet (bilag II og IV-arter). Øvrige plantearter på Bern-konventionen og dermed Artsfredningen får desværre ikke megen opmærksomhed.

Konsekvensvurdering i fht. rødlistearter

I dag er der krav om, at alle afgørelser efter en lang række love og bekendtgørelser skal konsekvensvurderes i fht. EU Habitatdirektivets beskyttede naturtyper og arter. Dette krav bør udvides til

også at omfatte truede rødlistearter og arter på Bern-konventionen. Dvs. at myndighederne skal have pligt til at indhente viden om evt. forekomst af disse arter i forbindelse med dispensationer og tilladelser, men det bør også udvides til at gælde planer og projekter – herunder naturplejeplaner og i forbindelse med den daglige drift – bl.a. ved rydning, naturpleje og drift af vejrabatter.

Baggrund

Forslaget skal forhindre utilsigtet ødelæggelse af levesteder for rødlistearter. Der er mange eksempler på, at levesteder for truede arter er blevet ødelagt ved en fejl ved mekanisk bekæmpelse af Rynket Rose, u hensigtsmæssig kontinuert fåregræsning i fold og andre ikke velovervejede naturplejetiltag, fældning af såkaldte risikotræer, afskrælning af vejkanter, tilladelser og dispensationer osv.

Myndighederne skal forholde sig til offentligt tilgængelige data om forekomst af rødlistearter, dvs. registreringer i [Naturdatabasen](#), men også offentligt tilgængelige databaser som [Svampeatlas](#), [DOFbasen](#) og [DanBIF](#). [Biodiversitetskortet](#) skal også inddrages, selvom det ikke opdateres løbende. Naturstyrelsen og nogle kommuner har i forbindelse med certificering af skovdriften pligt til at vedligeholde et såkaldt 'Pas-på-kort' med sjældne arter og nøglebiotoper til brug for primært skovdrift. Denne forpligtelse bør udvides til også at omfatte lysåbne naturtyper og truede/karakteristiske plantearter, og der bør være fuld overensstemmelse mellem data i 'Pas-på-kort' og de offentligt tilgængelige databaser – bl.a. har vi flere gange oplevet 'Pas-På-kort' der ikke omfatter botanikken i relevant omfang. Det foregår pt. et arbejde for at samle og udstille alle disse data i en fælles offentlig [Artsportal](#), og dette arbejde bør samtidig opprioriteres og fremskyndes for at forbedre sikringen af rødlistearterne.

Forpligtelse til aktiv forvaltning af rødlistearter

Staten har udarbejdet [forvaltningsplaner](#) for en række arter, men der er udelukkende fokuseret på EU-beskyttede, problem-, invasive eller jagtbare arter. Som et lysende eksempel på minimumsimplementering har kun én plante og ét insekt har fået en forvaltningsplan! Det må være en åbenlys fejl. Flere plantearter optræder f.eks. i Bern-Konventionen. De har behov for en forvaltningsplan.

Danmark bør udarbejde forvaltningsplaner for en lang række af udvalgte rødlistearter/grupper af rødlistearter, med særlig fokus på indikatorarter, som kan bruges til at løfte naturtilstanden for den samlede biodiversitet i truede økosystemer. Forvaltningsplanerne skal forholde sig til de nuværende levesteder for rødlistearterne og anvise en målrettet indsats, der sikrer og udvider de eksisterende levesteder. Dette skal bl.a. være med til at sikre, at natur-nationalparker og f.eks. urørt skov med græsning udpeges de steder, hvor truede arter stadig findes, at EU støtteordninger målrettes så de understøtter sjældne arters krav til levested osv.

3. Kortlægning af vigtigste områder for sikring af biodiversitet – lysåben §3-beskyttet natur

En målrettet indsats for biodiversiteten efter "Brandmandens lov" kræver et grundlæggende kendskab til, hvor de største naturværdier findes. [Biodiversitetskortet](#) som blev udarbejdet til brug for prioritering af indsatsen er ikke bedre end det datagrundlag det "fodres" med, og der er stadig store "hvide pletter" på kortet i de store naturrige, men tyndt befolkede kommuner, hvor DUT-midlerne ikke rækker til en detaljeret kortlægning. I Natura 2000-områder fortager staten en kortlægning af habitatnaturtyper, som derfor "lyser op" på Biodiversitetskortet.

Kortlægning af natur med stor betydning for biodiversiteten

Der er brug for et nyt projekt for **kortlægning af naturområder med stor betydning for biodiversiteten**. Projektet kan med fordel bygges op på samme måde – men med modsat formål – som [kortlægning af](#)

[ammoniakfølsom natur](#), der er gennemført 2017-19, hvor naturrige, men ressourcetsvage kommuner fik en "saltvandsindsprøjtning" på godt 11 mio. kr. til kortlægning af over 10.000 beskyttede moser, heder og overdrev tæt på større husdyrbrug (jf. [bekendtgørelse](#)). Prioritering af kortlægning af naturområder tæt på husdyrbrug er dog helt skæv i fht. et biodiversitetsbevarende formål, da de mest værdifulde naturområder ofte findes på god afstand af husdyrbrug. I stedet skal der udvælges naturområder uden for Natura2000 med størst potentiale for høj biodiversitet til besigtigelse. Alle data lagres i Naturdatabasen under Danmarks Miljøportal og er dermed offentlige og bør indgå direkte i forvaltning.

Data fra denne kortlægning vil indgå i Biodiversitetskortet og er dermed tilgængelige for den lokale og nationale prioritering af indsatsen. Desuden er disse data efterspurgt til beregning af det såkaldte HNV-indeks (High Natur Value), der benyttes ved prioritering af udbetaling af EU-støtte til naturpleje.

Baggrund

Det kan måske overraske at kortlægningen af naturen her 27 år efter naturbeskyttelseslovens vedtagelse stadig er så mangelfuld visse steder i landet, men det skyldes at der er og altid har været en omvendt proportionalitet mellem arealet med natur og befolkningstallet (og dermed økonomiske midler til at løse opgaven) – det gælder både de tidligere amter og de nuværende kommuner. Problemet er størst i mange af de allermest naturrige kommuner (tidligere amter), med meget store arealer og få indbyggere, hvor der hverken har været ressourcer til eller politisk prioritering til forbedring af datagrundlaget om naturen. [Statens serviceeftersyn af beskyttede naturområder 2011-13](#) handlede – modsat hvad mange måske tror - *ikke* om indsamling af data fra de eksisterende naturområder, men udelukkende om at kortlægge mængden af ny, overset og tabt natur. Derfor omfattede denne analyse en stor del natur af lav kvalitet.

På trods af stigende fokus på anvendelse af "citizen science" – naturdata indsamlet af frivillige – har dette sine begrænsninger pga. manglende offentlig adgang til store dele af den privatejede danske natur. Hertil kommer bias i fht. befolkningstæthed – jo tættere på storbyer med universitetsuddannede eksperter – eller sommerhusområder – jo flere registreringer af sjældne arter. "Citizen science" kan derfor ikke stå alene i fht. at generere brugbar viden om biodiversiteten. Hertil kommer at naturdata i den mest udbredte database med registreringer fra frivillige, Fugleognatur.dk, ejes af et privat firma og kun kan bruges offentligt mod betaling.

Der er derfor brug for en systematisk tilgang for at få dækket de "hvide pletter" på kortet over Danmarks natur. At satse på en registrering af planter har den fordel, at det er en velkendt og gennemprøvet metode, og at data bliver sammenlignelige med øvrige registreringer. [Biowide](#)-projektet (et forskningsprojekt der undersøgte sammenhænge mellem forskellige artsgrupper i den danske natur) viste at planteartsrigdom er en generelt positiv og signifikant indikator for rigdommen af andre arter.

4. Tinglyste bufferzoner langs værdifuld §3 terrestrisk natur - Stop for randeffekt fra intensivt dyrkede marker på sårbare naturområder

Fragmentering af naturen er en af de større trusler mod biodiversiteten i Danmark. Små isolerede naturområder ligger i en ørken af intensivt dyrket land, og små naturområder som overdrev, moser, rigkær, heder, enge og vandhuller er udsat for en stor randpåvirkning i form af direkte påvirkning og afdrift af næringsstoffer og sprøjtegifte fra tilstødende dyrkede marker.

[Udlæg af beskyttelseszoner omkring naturområder med høj naturværdi](#)

DBF foreslår at der udlægges beskyttende bufferzoner på omkring 25-50 m afhængig af terrænhældningen omkring de naturområder, der har størst betydning for biodiversiteten. Disse bufferzoner kan anvendes til

permanent græs, blomsterbræmmer, brak etc. Bare de ikke gødskes eller sprøjtes. DBF opfordrer til, at værktøjet vedr. udtagning af arealer i omdrift anvendes her. DBF foreslår, at det billigste instrument med tinglysning af arealanvendelsen anvendes, så ejerforhold kan forblive uændret.

5. EU støtteordninger bør målrettes til at understøtte og fremme biodiversitet

EU støtteordninger bør tilpasses, så sikring og fremme af biodiversiteten bliver det primære formål. Bl.a. bør brakpudsning af §3-arealer ikke være tilskudsberettiget (pt. Grundbetaling), da det kræver en dispensation til tilstandsændring af den biologisk vigtige struktur i disse områder, som kun kan sikres gennem græsning. Tilskudsregler bør understøtte ekstensiv helårsgræsning og fremme vintergræsning. Kontrol skal efter dyreholders eget ønske kunne foretages midt marts. Midlerne bør øges og i endnu højere grad målrettes de mest værdifulde arealer. Udsigtsløse 5 årige kontrakter om høslæt og græsning af kulturrenge bør nedprioriteres med mindre det kan dokumenteres, at det har en naturmæssig formål i forhold til f.eks. fugle. DBF foreslår højere satser til især de allermest værdifulde biodiversitets-hotspots (høj HNV score på biologiske parametre), så det for dyreholder kan betale sig at udføre naturpleje med ekstensive racer uden en indtægt fra produktion af kød o.lign. Der bør stilles krav om en optimal drift i fht. naturindholdet, bl.a. skal der kontrolleres efter biodiversitets-effektbaserede målsætninger/kriterier for tilskud.

6. En ny indsats til sikring af rent og rigeligt grundvand året rundt til grundvandsfødte naturtyper som rigkær, rigkilder og øvre vandløb – og at beskytte dem mod næringsbelastet overfladevand

En meget stor andel af Danmarks naturtyper som kildevæld, kær, moser og enge er afhængige af rent grundvand i rigelige mængder, dvs. med et stort tryk på vandet. I dag overbelastes de med vandbårne næringsstoffer fra drænedledninger, overfladisk afstrømning eller grundvand dannet under områder med gødskede marker. Derfor er biodiversiteten i disse naturtyper i frit fald. Grundvandsbetingede naturtyper er tilpasset et meget næringsfattigt miljø, og det er vigtigt at næringsstoffer fjernes fra vandet *inden* det når frem til naturområdet. Hvor artsrige forekomster er truet af næringsbelastet grund- eller overfladevand, bør der ses på mulighed for at tage arealer i grundvandsoplandet til naturområdet ud af drift og afbryde dræn.

Med nye grundvandsmodeller kan man udpege de højtliggende landbrugsarealer i oplandet, hvor grundvandsdannelsen giver anledning til nitrat- og fosforbelastning af det grundvand, der strømmer ud i kildevæld og rigkær og derfra videre ud i vandløb og havmiljø. Ved ekstensivering af disse højbundsjord kan man over tid både forbedre tilstanden i kildevæld og i de nedstrøms liggende vandsystemer.

DBF mener derfor, at der skal langt større fokus på rent grundvand til naturområder med udtag til natur eller ekstensiveret drift af omdriftsarealer på højbund.

DBF mener også, at der skal fokus på at udtage omdriftsarealer på højbund til infiltrering af vand, så der kan komme mere tryk på grundvandet. DBF anbefaler, at der igangsættes pilotprojekter med målrettet forvaltning af oplande til disse naturtyper, både hvad angår kilder til nitrat- og fosforbelastning, men også til infiltrering til grundvand. Det kan gøres ved ekstensivering, skovrejsning, overgang til dyrkning af græs eller andre tiltag i infiltrationsområder uden eller med ringe kvælstofretention.

7. Kortlægning af værdifuld skovnatur i private skove for at sikre biodiversitet i skovnatur

I 2016-17 blev de [naturmæssigt særligt værdifulde skove](#) (§25-skov) kortlagt på offentlige arealer i Danmark. Denne kortlægning muliggør en eventuel målrettet og prioriteret indsats til beskyttelse af skovenes biodiversitet. I Naturstyrelsens skove indgik kortlægningen i arbejdet med at udlægge nye arealer til urørt skov og skov til biodiversitetsformål. Det var meningen at projektet skulle fortsætte i de private skove, men denne del blev stoppet af tidligere miljøminister Esben Lunde Larsen (V) i sommeren 2017.

Genoptagelse af projekt kortlægning af naturmæssigt særlig værdifuld skov

DBF foreslår at §25-projektet genoptages og færdiggøres som det oprindeligt var tiltænkt med en kortlægning af de naturmæssigt særligt værdifulde private skove. Der bør følges op med beskyttelse af de skove og de elementer i skoven, som rummer den største biodiversitet.

8. En generel beskyttelse af skovområder med høj biodiversitet - gammel skov og biostrukturtræer

I dag er der ingen beskyttelse af gammel skov eller gamle træer med tilknyttet høj biodiversitet med mindre den er udlagt som urørt skov, fredet eller anden specifik beskyttelse.

Der bør indføres en generel beskyttelse af både skovområder med høj biodiversitet, samt af gamle, biologisk værdifulde træer, dvs. et forbud mod at fælde eller skade træerne, med mulighed for dispensation i særlige tilfælde.

9. Danmark bør udpege typiske plantearter for habitatnaturtyperne som en del af vores implementering af habitatdirektivet

Danmark har gennem mange år undladt at implementere den del af EU's habitatdirektiv, der handler om at udpege "typiske arter" for habitatnaturtyperne. De typiske arter for hver naturtype skal have gunstig bevaringsstatus for at naturtypen kan have gunstig bevaringsstatus, hvilket fremgår klart af Natura 2000-planerne og [Miljøstyrelsens hjemmeside](#). Så længe man undlader at udpege de typiske arter, kan man heller ikke svare på om habitatnaturtypernes bevaringsstatus er gunstig eller ej.

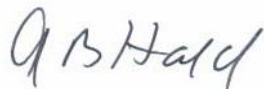
Det er vores opfattelse, at denne undladelse er stærkt problematisk og en del af den minimumsimplementering af habitatdirektivet, der har været fremherskende siden starten af processen med Natura-2000 planlægning i Danmark. Habitatnaturtypernes indhold af plantearter vurderes i dag udelukkende på grundlag af det svært gennemskuelige og stærkt omdiskuterede "Artsindeks", som kaster et for udenforstående fuldstændig uigennemskueligt røgslør over habitatnaturtyperne indhold af værdifuld vegetation og truede arter af karplanter. Artsindekset beregnet på basis af tilstedeværelse af karplanter i én enkelt 5 m-cirkel (78,5 m²) uanset at størrelsen af den forekomst, der vurderes, kan være mange hektar, og Artsindekset kan således på ingen måde betragtes som repræsentativt. Hertil kommer, at arter af mosser, laver og svampe ikke indgår i Artsindekset, på trods af at de er opført som karakteristiske arter for flere habitatnaturtyper, hvor de er betydningsfulde og/eller dominerende elementer. Dertil kommer fuldstændig mangel på blomstersøgende insekter.

Dansk Botanisk Forening skal på det kraftigste opfordre til at få udpeget naturtypernes typiske arter som indikatorer for udviklingen af naturtilstanden for habitatnaturtyperne. De typiske arter bør omfatte både karplanter, mosser, laver, svampe og tilknyttet fauna som blomstersøgende insekter ikke mindst

blomstersøgende insekter. En overvågning af bevaringsstatus for de typiske arter vil samtidig gøre det muligt for offentligheden at forstå og følge med i den danske implementering af habitatdirektivet.

Dansk Botanisk Forening står gerne til rådighed med yderligere input og uddybning.

Venlig hilsen

Anna Bodil Hald

Dansk Botanisk Forening

Formand for DBF Naturbeskyttelsesudvalget

Mobil 21 42 23 30

Korrespondance bør sendes både til annabodil.hald@gmail.com

Og til kontor@danskbotaniskforening.dk